

دنباله از شمارهٔ پیش

تعبیرات و اصطلاحات و امثال مشترک فارسی و آذربایجانی

şâbâxən âlmâx .

جلو کسی را گرفتن : مانع شدن

şâpəni dâbânnəxdân cəxâdəp .

درب را از پاشنه در آورده . نک مط

şâzân şâzânâ diyar üzüün

دیگ بدیگ میگوید رویت سیاه . نک احد

şara olsun .

(دیگ بدیگ میگوید رویت سیاه باشد)

şâyip şoymâx .

غایب گذاشتن .

şabir kimin .

مثل قیر : چائی تنگ . نک احد

şadam vurmâx .

قدم زدن .

şadami yâxcə di «یا»

قدمش خوبست یا بدست . نک مط

pis di

(در ترکی آذربایجانی bad şadam هم استعمال شود)

şafas kimin .

مثل قفس : تنگ . نک احد

şalami (قلمی)

مثل قلم . انگشت یا بینی ظریف و باریک . نک احد

şam yemâx .

غم خوردن .

şara günün ömri âz olar .

روزهای سیاه عمرش کوتاه است . نک احد

(عمر روزگار سیاه کم باشد)

şapdan şalba yol olâr .

از دل بدل راهست . نک احد .

(از قلب بقلب راه باشد)

şarâr oldi .

قرار شد

şarâr - madâr şoymâx .

قرار و مدار گذاشتن

şara bulut .

ابر سیاه

şara su .

آب سیاه : بیماری که در چشم نمایان شود . نک فا

şara gün , şara günni .

روزگارش را سیاه کردند . نک مط

(سیاه روز و روزگار سیاه)

şaranin üsdüna bir

بالای سیاهی رنگی نبودن : بیم نداشتن . نک فا

rak yoxdi .

(بالای سیاهی رنگی نیست)

şara sudân şeymâx tutmâx .

از آب کره گرفتن . نک فع

(از آب سیاه سرشیر گرفتن)

šardaš gözündä .

بچشم برادری . نک احد

šariplar kimin .

مثل غریبها . دور از جمع باگردنی کج نشسته . نک احد

šarš olmâx . . .

غرق در چیزی بودن : سرگرم شدن . نک فا

(غرق شدن . . .)

šeynânân cox söyarmiš

مادر زنت دوستت داشت . نک احد

(مادر زنت زیاد دوستت داشت)

šeytân kimin .

مثل قیطان . بسی باریک . نک احد

šeyrat al vermâx .

غیرت دست دادن .

. . . šecæn sænderrâm .

. . . بایش را می شکتم .

šecäm sənöydi .

کاش پاهایم شکسته بود . نک احد

(کاش پایم می شکست)

šərši kimin

مثل قرقی . ربا بنده . نک احد

šərməzi âlmâ kimin .

مثل سیب سرخ . گونه سرخ . نک احد

šəssâ tumân bâyi kimin . (با) بند زیر جامه کوتاه .

آنکه پس از آمدن فی الفور برود . نک احد

šəš cəxâr üzi šaraləx

زمستان رفت روسیاهی بزغال مانند . نک احد

kömüra šâlâr .

šəz alin âydân šariya vurmər

دختره دستش را بسفید و سیاه نمیزند .

šəz evində toy di oylân evində

خانه عروس عروسیست

xabar yox di .

خانه داماد خبری نیست . نک احد

(خانه دختر عروسیست خانه پسر خبری نیست)

šəzəm sana diyiram galinim

دختر بتو میگویم عروس تو بشنو . نک احد

sana ândərərâm .

(دخترم بتو میگویم عروسم بتومی فهمانم)

šibliyâlam sâγ olsun .

قبله عالم سلامت باشد . نک مط

šisâs šiyāmata šâlmâz .

قصاص بقیامت نمیماند . نک احد

šisâs šablaz jināyat .

قصاص قبل از جنابت . نک مط

- ȡiyâmi ȡiyâmatajan . تا قیام قیامت .
 ȡulâġunnân pâmbəsi eġxât . پنبه را از گوشت در آر .
 ȡulâġi dolup . گوشش پر است . نک احد
 (گوشش پر شده)
 ȡulâx yâtətmâx . گوش خوابانیدن . نک احد
 ȡulâġun ȡâpəďâ olsun . گوش بدر بودن ، گوش برد داشتن : نک احد
 (گوشت بدر باشد)
 ȡulâġuvi âe eřit . گوشت را باز کن بشنو .
 ȡulâġəməďa dayip ' - (yetiřip) بگویشم خورده است (رسیده است)
 بگویش چیزی خوردن یا رسیدن : بامری بی بردن ، از امری آگاه شدن . نک فا
 ȡulâġi âġər eřidir . گوش سنگین : کر . نک فا
 (گوشش سنگین میشود)
 ȡunca kimin . مثل غنچه . دهانی کوچک . نک احد
 ȡurbân sadaȡa getmâx . قربان صدقه رفتن . نک فع .
 ȡurbân ati kimin . مثل گوشت قربانی که هر جزء آنرا کسی برد . نک احد
 ȡurut kimin . مثل کشک . پنیری بی چربی . نک احد
 ȡussadan dəġlâďi . از غصه دق کردن .
 (از غصه دق کرد)
 ȡuřa kanârdân . از گوشه و کنار .
 ȡuz eġxâtmâx . قوز در آوردن : گوژ پشت شدن . نک فع
 ȡuzi kimin . مثل بره . نهایت رام و آرام . نک احد
 ȡow lun üsdünda durmâx . سر قول ایستادن .
 ȡonâx ki vâř xânâ sâbən iti ġi . مهمان خر صاحبخانه است . نک احد
 (مهمان که هست خر صاحبخانه است)
 ȡonâx olun . مهمان باشید : پول ندهید .
 ȡonâx ȡonâġi مهمان مهمانرا نمیتواند دید صاحبخانه هیچک را . نک احد
 isdamaz xânâ sâbâb heř birin .

- از ترس توی شلوارش خرابی کرده . نک مط
 şorxusunnân sæcəp
 tumânən bātərp .
 (از ترسش خرابی کرده تنبانش را آلوده ساخته)
 şorx onnân ki şoxmâz târəsənnân . نک احد
 ترسیده همواره تندرسست باشد . نک احد
 şorxuli bâš salāmat oli .
 لشگر کشیدن . نک قا
 şoşun cakmâx .
 بلند کردن : ر بودن
 şoxzâmâx .
 بگذار . مثلاً اینکار را بکنم بعد ...
 şoy . bu işi görüm sorâ
 بگذار خودش را بگیرد
 şoy özün tutsun .
 (در موقع بختن تخم مرغ و درست کردن گچ گویند)
 şoyun kimin . مثل گوسفند . احدق . نک احد
 şoyuni şurdâ tâpəşərmâx . گوسفند را بگرگ سپردن . نک احد
 şoyup bâšənən âltənâ . زیر سر گذاشتن : آماده کردن . نک فا
 (گذاشته زیر سرش)
 şoymullâ bir rāhāt nafas cakam . نفس راحتی نمیگذارند بکشم . نک مط
 بلند کردن . ر بودن
 şoxzâmâx .
 قول و بولش یکی است . نک احد
 şoyliynan bo^wli bir di .
 پسر حاجی گیر آوردی . نک مط
 hâji-o⁷li tâpbəsân .
 مثل حلوا . شیرین . نرم . نک احد
 hâlvâ kimin .
 با آب حمام دوست گرفتن . نک فا
 hāmâm suviynan dos tutmâx .
 دست همه را از پشت بسته . نک مط
 hâmmənen alin dâlədân bā⁷liyip .
 کدام دو است که سه نشود
 hânsi iki di ki üe olmâsən .
 هر جا آتش است فلان فراش است . نک فع
 hârdâ âš olsâ ordâ bâš di .
 (هر جا آتش باشد آنجا حاضر است)
 hâšiya getmâx .
 حاشیه رفتن .

- hâvâsənâ بهوای : بجهت ، بخاطر . نک فع
- hāzir šāyip elamāx حاضر و غایب کردن . نک فا
- hāššin šoydux o^wjunā حقش را کف دستش گذاشتیم . نک مط
- hāšši vār manim hakim mahram di حق بگردن کسی داشتن : حق نیکی بر کسی داشتن . نک فا
- boynumdâ حکیم محرم خداست . نک مط
- (بگردن من حق دارد)
- hakima āpārsān dāvā di (حکیم محرم است)
- fālcīya āpārsān duvā بحکیم بروی دواست بملا بروی دعا . نک احد
- (بحکیم ببری دواست بفالگیر ببری دعا)
- halâl zādâ görmaz حلال زاده نمی بیند . نک احد
- halâ! elamāx . حلال کردن یکدیگر . نک فع
- (حلال کردن)
- hala mâllâ xor olmiyip ملاخور هنوز نشده . مط
- hala mirakkabi šurimiyip مر کبش هنوز خشک نشده . نک مط
- hala büyün šaniymat di امروز غنیمت است . نک مط
- ... hallâli müšgûlât di حلال مشکلات است . نک مط
- hala yârâsi tâzâ di هنوز جراحتش تازه است . نک احد
- hamân âšdi hamân kâsâ همان آش است و همان کاسه . نک احد
- hâmməni bir gözda görar همه را بیک چشم می بیند . نک احد
- hammaša ây bulut âtda šâlmâz ماه همیشه زیر ابر نماند . نک احد
- hâmməməz bir âllâhən bandasiyux همه بنده یک خدائیم . نک احد
- hammaša gazip dolânmâxdâ همیشه در سیر و گشت . نک احد
- hâmmaša ša'bân bu yol dâ همیشه شعبان یکبار هم رمضان . نک احد
- ramazân
- hamsâyiya ümud هر کس بامید همسایه نشست گرسنه میخواهد . نک احد
- olân šâmsəz šâlâr oynâšâ umud olân arsiz

(هر کس که امید در همسایه بندد بی شام ماند و آنکه امید در فاسق خود بندد بی شوهر)

ham ziyarat di ham tijarat هم زیارت است هم تجارت . نک احد

harām olmâx حرام شدن : مردن حیوانات حلال گوشت . نک فع

harâm mâlêdi harâm yoldâ getdi مال حرام بود برآه حرام رفت . نک احد

harâmun olsun حرامت باشد . نک مط

haranin şismati na di o yetişar بهر کس هرچه قسمت بود دادند . نک احد

(قسمت هر کس هرچه باشد آن میرسد)

har ci bādâ bâd هرچه بادا باد . نک مط

har dardin bir dâvâsi vâr هر درد برا درمانیست . نک احد

(هر درد يك درمانی دارد)

har gülün bir iyi olâr هر گلی بوئی دارد . نک احد

har işin avvali catin di هر کاری اولش سخت است . نک احد

har işin bir vaxdi vâr هر کاری وقتی است . نک احد

har kas öz maslahatin هر کس مصلحت خویش نکو میداند . نک احد

yâxci bilar

har kasin uşâxi özünâ aziz di بچه هر کس پیش او عزیز است . نک احد

(بچه هر کس برای خودش عزیز است)

har kasin bir yeri vâr هر کسی جایی دارد . نک احد

har na aksen oni bicasan هرچه بکاری میدروی . نک احد

(هرچه بکاری تو همان بدروی)

har neja olsâ man هرچه باشد ده تا پیرهن بیشتر از من پاره کرده . نک مط

neca köynaķ sannan cox yətməşâm

(هر طور باشد من چند پیرهن بیشتر از تو پاره کرده ام)

hats vurmâx حدس زدن .

havâla elamâx حواله کردن . نک فا

hax söz âji olâr حرف حق تلخ است . نک احد

hayâsi gözünda yoxdi	در دیده‌اش حیا نیست
مسکین خبرش از سرو در دیده حیا نیست « حافظ »	نرگس طلبد شیوه چشم تو زهر چشم
hesâbi pâk di	حسابش پاکست : کارش خرابست . نک فاع
heş onun bâşmâxlârøn jütdamâḡâ	لایق جفت کردن کفش او نیست . نک احد
dâ layâḡati yoxdi	(هیچ برای جفت کردن کفشهای او هم لیاقت ندارد)
heş vâx âllahdân ḡafil olmâ	هیچوقت از خدا غافل مباش .
heş zât gizlin ḡâlmâz	هیچ چیز پنهان نمیماند . نک احد
hesâp âpârmâx	حساب بردن : ترسیدن . نک فاع
hesâp diynârønân baxşîş	حساب بدینار بخشش بخروار . نک احد
xâlvârønân	
hesâp ayâḡønâ caḡmâx	پای حساب آمد
hesâp caḡmâx	حساب کشیدن
hesâp âşmâx	حساب باز کردن . نک فا
heviḡ dadam-i-di ki öldi	حیف با بام بود که مرد . نک احد
hoḡḡâ vurmâx .	حقه زدن : فریب دادن . نک فاع
hökmâvâr uzâx kardisi	همدان دوراست کردش نزدیک است . نک فاع
yâxøn	
(حکم آباد دور کردش نزدیک)	
hörmât sâxlâmâx	حرمت نگاه داشتن . نک فا
höḡsalan vâre	حوصله داری ؟
huli kimin (با)	مثل هلو . چهره یا تنی سرخ و سفید و تازه تر . نک احد
ela bir hulu di	
hurrâ caḡmâx	هورا کشیدن . نک فا
huşâ galmâx	بهوش آمدن : هشیار شدن . نک فا
huşâ gatimâx	بهوش در آوردن : از هوش رفته را هشیار کردن . نک فا

I

- اداره کردن . نک فا
 idāra elamāx
 پا در يك كفش کردن : ایستادگی کردن . نک فا
 iki ayâḩen diriyip
 (هر دو پایش را محکم کرده (توی) يك كفش)
 bir bâšmâḩâ
 دودستی گرفتن : محکم و چسبیدن و اهمیت دادن و صرف نظر نکردن
 iki alli yâpəšmāx
 دست . مثلا گویند دو دست لباس خرید
 iki das pāltâr âldəm
 دو پا داشت دو پا هم قرض کرده . نک احد
 iki ayâḩi vâreḩi ikisin
 da borj eladi...
 از تخم چشمش بیشتر دوستش دارد . نک مط
 iki gilasinnan cox söyar
 (از دو تخم چشمش بیشتر دوست دارد .)
 iki jānni ârvât kimin
 مثل زن آبستن . درنگی . بطی الحراکه . نک احد
 iki - üzli
 دو رو
 ilân sâšməš kimin
 مثل مار گزیده . بر خود بیچان . نک احد
 ilân har yera ayri getsa
 مار هر کجا برود بلانۀ خود راست رود . نک احد
 öz yuvâsənâ düz gedar
 مار بدست دیگران باید گرفت . نک احد
 ilâni seyid ahmad aliynan tutur
 (مار را با دست سید احمد میگیرد)
 ilânən
 هر چه مار بیشتر از پونه بدش میآید بیشتر در لانه اش سبز میشود . نک احد
 yârpəzdân cox xoši galar o dâ bitar yuvâsənən ârzəndâ
 (مار از پونه خیلی خوشش میآید آنهم دم لانه اش سبز میشود)
 iltimâsi du^w âməz vâr
 التماس دعا داریم . نک مط .
 imâla
 مثل آب اماله : در آمدوشدی داریم . نظیر : مثل خاله رو رو . نک احد
 suvi kimin
 ایمان آوردن
 imân gatimâx

intizâr caġmâx	انتظار کشیدن . نک فا
ipak kimin	مثل حریر . نهایت املس و هموار . بسیار نرم، کوفته . نک احد
... ipinan şuyiya tuşmâx	با طناب پوسیده کسی بچاه افتادن . نک احد
irtibât tapbâx	ارتباط پیدا کردن . نک فا
isdadi şâş	آمد ابروش را درست کند زد چشمش را هم کور کرد . نک مط
şoysun vërdi gözün cəxâtdi.	
(خواست ابرو بگذارد زد چشمش را در آورد)	
isrâf harâm di	اسراف حرام است . نک احد
istəxâra yol vermir	استخاره راه نمیدهد ؟ نک فع
ist vermâx	ایست دادن . نک فا
işâ sâlmâx	بکار انداختن : جریان دادن . نک فا
iş bâşëndâ olmâx	سرکار بودن .
işin düyüni âcəlmâx	باز شدن گره از کار : مانع از میان رفتن . نک فا
iş o yera caġdi ki...	کار بجائی کشید که ...
işdan tuşmâx	از کار افتادن : ناتوان شدن . نک فا
işinnan bâş cəxâtmâx olmur	سر از کارهایش کسی در نمیآورد . نک مط
(از کارهایش نمیشود سر درآورد)	
iş işdan geşmâx	کار از کار گذاشتن : موقع گذاشتن ، چاره نداشتن . نک فا
işi yollândərmâx	راه انداختن کار
iş tâpbâx	کار پیدا کردن . نک فا
iş tutmâx	کار گرفتن
iştâhâm kor olup	اشتهایم کور شد
iş üsdüna galmâx	زوی کار آمدن .
iş xarâp di	کار خراب است . نک فا
iş yâtmâx	خواهیدن کار . نک فع
it hürar karvân gecar	سک لاید و کاروان گذرد . نک احد .
iti vurəsân . . . şəcər .	توی سر سگ بزنی . . . در میآید . نک فع
(سگ را میزنی . . . مهربند)	

it jâni vâr	سگ جان . نک فع
(جان سگ دارد)	
it kimin yetdi jâni vâr	مثل سگ هفت جان دارد . نک احد
it kimin jâni cəxər	مثل سگ جان کندن . نک احد
(مثل سگ جاش درمیآید)	
it olâsân kiciķ şardaş olmiyasan	سگ باش برادر خرد مباش . نک احد
(سگ باشی برادر خرد نباشی)	سگ خانه باش، کوچک خانه مباش . نک احد
ittifâx tüşmâx	اتفاق افتادن : امری واقع شدن . نک فا
it yiasin tănəmərđi	سگ صاحبش را نمیشناخت . نک فع
ixtiyâruz vâr	اختیار دارید . در موقع تعارف
iyna ujujân farşilari yoxdi	سر سوزنی باهم فرق ندارند . نک مط
iyneynan gor şâzmâx	با سوزن چاه کندت . نک احد
iyrât tutmâx	ایراد گرفتن . نک فا
iy tutmâx	بو گرفتن

J

jânâ galmâx	بجان آمدن : خسته شدن . نک فا
jâr caķmâx	جار کشیدن : آگاهی دادن . نک فا
jân fişânnəx elamâx	جان فشانی کردن : رنج بردن . نک فا
jân şirin olâr	جان شیرین است.

میازار موری که دانه کش است که جان دارد و جان شیرین خوش است

«فردوسی»

jânun götünnan cəxsən	تا جون از کونت در ره .
jânun sâf olsun	جانت سلامت باشد . نک فع
jânnân geşmiş	از جان گذشته . نک احد
jânnân doymâx	از جان سیر شدن . نا امید شدن . نک فا
... jân vermâx	جان دادن برای کاری . نک فع

- jân vermâx جان دادن : مردن ، فدا شدن . نک فا
- jahannam kimin (با) مثل جهنم . مکانی بسیار گرم . نک احد
- ela bir jahannam di .
- jahannamaki بجهنم .
- jahannam yerün di – gedasan جهنم – بروی بر نگردی . نک مط
- galmiyasan .
- (جهنم - جایست است - بروی بر نگردی)
- janâmâz suvâ cakmân جانماز آب کشیدن . نک فع
- jasârat elamâx جسارت کردن . دلیری . نک فا
- javâb elamâx جواب کردن کسی . نک فع
- (جواب کردن)
- javâb elamâx جواب کردن
- jejim kimin مثل جاجیم . پارچه محکم . نک احد
- jærmâx . بچاک زدن
- (ظاهراً با توجه به مفهوم واژه « چاک » که حاکی از شکاف و پارگی پارچه و جامه و نظایر آنهاست و معنای واژه « پاره کردن = jærmâx » رابطه تأثیر و تأثری بین آیندو تعبیر بنظر میرسد .)
- jõharri (=jõharli) جوهر داشتن : با هنر بودن . نک فا
- (با جوهر)
- jin kimin مثل جن . بمزاح . چالاک و چست در حرکات . نک احد
- jür galmâx . جور در آمدن . نک فع
- jüja kimin مثل جوجه مرغ . لرزان . نک احد
- (مثل جوجه)
- jüjani pâyezdâ säyällä جوجه را در پائیز می‌شمرند . نک احد
- انگشت کوچک کسی نشدن : قابل مقایسه با او نبودن ،
- ... jülü barmâçə dâ olâmmâz پهای او نرسیدن
- (انگشت کوچک ... هم نمی‌تواند باشد)

K

- kâfdâr kimin مثل گفتار . مرد با زنی پیرو فرتوت . نک احد
- kabâb elamâx . کباب کردن کسی : اورا اذیت کردن . نک فع
- kabinim halâl jânəm âzât . مهرم حلال جانم آزاد . نک احد
- kaĭliĭ kimin bâšən
šuyliyip šârâ مثل کپک سرش را زیر برف کرده . نک احد
- kalla mallâx vurmâx کله معلق زدن . نک فع
- kallasi boš di کله اش خالی است .
کله اش بوک است . نک مظ
- kalafcanin bâšən itirmâx . سر کلافه گم کردن . نک احد
- kalla šax کله شق : خود کام و یکدنده . نک فع
- kamân kimin . مثل کمان . ابروانی مقوس . پشتی خمیده . نک احد
- kara kimin مثل کره . پنیری چرب . نک احد
- karvânsârâ kimin مثل کاروانسرا . خانه که همه کس بی سؤال و اجازت
و بی نظم و ترتیبی در آن آیند و روند . نک احد
- kassaĭ oturup dâš
günuna âylâmâsən کلوخ نشسته برای سنگ گریه میکنند . نک احد
(کلوخ نشسته بروز سنگ گریه نکند)
- katdi kimin (یا) مثل دهاتیها . بی ادب . لقمه بزرگ بردارنده .
- katdilar kimin . جامه زرد ، سبز یا سرخ تنه پوشیده . نک احد
- (مثل دهاتی (یا) مثل دهاتیها)
- kecal dâvâ bilsa öz کل اگر طبیب بودی سر خود دوا نمودی .
- bâšənâ elar (کچل دوا بداند بسر خودش میکنند)
- kecal diyar vây bâšəm کچل چه گفت ؟ وای سرم . نک احد
- šâzândâ šəynar âšəm (کچل میگوید وای سرم . در دیک میجوشد آشم)

kefi kök dâmâri câr . (کیفش کوك دماغش چاق)	دماغ چاق بودن : خرسند بودن . نك فا کیفش کوك است . نك مط
kibrit kimin .	مثل کبریت سخت خشک . نك احد
kif tutâsân .	کوفت بگیری .
kişinin sözi bir oli (حرف مردیکی میشود)	حرف مرد یکی است . نك احد
kişiləxdân tüşmâx	ازمردی افتادن : خواجه شدن . نك فا
kişisan ga(=gal) meydânâ	اگر مردی بیا میدان . نك مط .
kim kima di	کی یکی است .
kor âllâhdân na isdar iki göz biri ayri bir düz . (کور از خدا چه میخواهد ، دو چشم ، یکی چپ راست)	کور از خدا چه میخواهد دو چشم روشن (یا) بینا . نك احد
köhna kâr di	کهنه کار است . نك مط
kölga kimin	مثل سایه . پس دیوار ماندن . پیوسته دنبال کسی بودن . نك احد
kötağ vurmâx	کتک زدن .
kötağ yemâx	کتک خوردن
kürakan ev üsdüna getmâx	سرخانه رفتن داماد : درخانه عروس منزل کردن . نك فا
kül bâşemâ : bilmiram na kül töküm bâşemâ	خاک بسرم : نمیدانم چه خاکی بسربکنم خاک بسر ریختن : چاره کردن . نك فا

L

lây lây demâx .	لالائی گفتنی .
laba lab	لب بلب : پر ، مملو . نك فع
laž bâzləx elir	لجبازی میکند . نك مط
lam vermâx	لم دادن . نك فع

leyli mažnun kimin مثل لیلی و مجنون . سخت شیفته یکدیگر . نک احد
luṣâz oxumâx لغز خواندن : رجز خواندن ، بد گوئی کردن . نک فاع

M

mâhânâ âxdârmâx . بهانه جستن : بهانه جوئی کردن
mâləm yox نه مال دارم (با) دارد ، دیوان بیرد نه ایمان دارم (با)
divân âparsən imânəm yox دارد شیطان بیرد . نک احد
šeytân âparsən .

(مال ندارم دیوان بیرد، ایمان ندارم شیطان بیرد)
mâmâ iki olsâ ušâx tarsa galar ماما که دو تا شد سر بچه کج میشود
(ماما دو تا باشد بچه وارونه میآید)

mât âpârmâx مات بردن
mâyâ vurmâx مایه زدن .
mâzi kimin مثل مازو . سری کوچک با تار کی باریک . نک احد
macit šâpəsi âcəx در مسجد باز است حیای سگ کجا رفته . نک احد

di itin hayâsənâ na galip (در مسجد باز است بحیای سگ چه آمده)
macit kimin مثل مسجد . تهی . بی اسباب . نک احد
macit osdurmâli yer dayi مسجد جای گوزیدن نیست .

mahal šoymâx مسجد جای (بعضی کارها نیست) . نک مط
(محل گذاشتن)
mahallanin âṣ saššali di . محل بکسی گذاشتن : اعتناء کردن . نک فا

mahallanin âṣ saššali di . ریش سفید محله است . نک مط
makkaləx olmâx مکه ای شدن . نک فاع
mâlaka kimin مثل ملائکه . پارسا و بی گناه . نک احد
malik ملیح : با نمک
man boynumâ âllâm من بگردنم میگیرم
بگردن گرفتن : عهده دار شدن . نک فا

manim zehnimi korâtmâ	ذهن مرا کور نکن . نک مط
mannan sana amānat .	از من بتو امانت . نک فع .
mardirit di	مرد رند است . نک مط
marhamatüz ârtəx .	مرحمتتان زیاد (موقع تعارف گویند)
maya gamilarun şarḡ olup .	مگر کشتی هایت غرق شده . نک فع
maya oçurrux mâlə di ?	مگر مال دزدی است ؟ نک احد
maya puli kâfâzdân doçrullâ?	مگر پول را از کاغذ میبرند . نک احد
maya sel gatirip?	مگر آب آورده است ؟ نک احد
(مگر سیل آورده ؟)	
maya ajalün yetişiḡ	مگر اجلت رسیده است . نک احد
maya gamilarün şarḡ olup ki fikra getmisan	کشتی ات مگر غرق شده که اینقدر توی فکر فرو رفتی ؟
(مگر کشتی هایت غرق شده که بفکر فرو رفته ای)	
mažnun kimin .	مثل مجنون . آشفته . پریشان . نزار . نک احد
... mirdaşir âpârsən مرده شور ببرد
müjassama kimin şurumâx	مثل مجسمه بر جا خشک شدن . نک احد
(مثل مجسمه خشک شدن)	
mirvâri	آب مروارید : مرض چشم
(مروارید)	
mirza şalamdân	میرزا قلمدان . نک مط
mum kimin alimda di	مثل موم توی مشت منست . نک مط
(مثل موم در دستم است)	
müfda sirka bâldân	سرکه مفت شیرین تراز عسل است . نک احد
şirin oli	
(سرکه مفت از عسل شیرین باشد)	
müfda aldan vermâx	مفت از دست دادن . نک فا
münsarif olmâx - elamâx	منصرف شدن ، - کردن .
müşdari göziynan bâxmâx	بچشم خریداری نگاه کردن .
(با چشم مشتري نگاه کردن)	

N

nâk olmâx	ناک بودن : بی پول بودن ، ناشتا بودن . نك فاع
nâlən âlep	نعلش را خریده . نك احد
nâlən tâpəp	نعلش را پیدا کرده . نك احد
nā matdəx elamâx	نامردی کردن .
nâši âdâm zərnâni	آدم ناشی سرنا را از سرگشادش میزند . مرد تازه کار
gan bâšənnân püflar	و غیره جرب بدرستی از عهده کارها بر نیاید . نك احد
nâymut	نا امید
(در ترکی آذربایجانی مفهوم خشن تری در موقع نفرین از این کلمه اراده شود)	
nâz caķmâx	ناز کشیدن .
nâz elamâx .	ناز کردن
na bâš âçrəsi verim	چه دردسر بدهم .
na dilinan ...	با چه زبانی ...
nafasdan sâlmâx .	از نفس انداختن : خسته کردن . نك فا
nafasdan tüšmâx .	از نفس افتادن : خسته شدن . نك فا
nam (šeh) caķmâx .	نم کشیدن . نك فا
namaķdân	نمکدان : بشوخی شخصی بیمزه را نامند . نك فاع
nana dan amdəyi süt	شیربکه خورده بود از بینیش آمد
bərnənnân galdi	
(شیربکه از مادر خورده بود از بینیش آمد)	
nana gözündə görmâx	بچشم مادری دیدن .
namaķ beharâmləx elamâx	نمک بهرامی کردن
na šiš yânsən na kabâp	کاری بکن که نه سیخ بسوزد نه کباب . نك احد
(نه سیخ بسوزد نه کباب)	
na üzünan	باچه رو ...
nazar vurmâx	نظر زدن : چشم زخم زدن . نك فاع

neca şârən doymâx	چند شکم زائیدن
	شکم : زایمان باصطلاح زنان مثلاً گفته میشود :
	« شکم دومش است » یعنی بار دوم است که بچه آورده . نک فاع
nişan bu nişân	نشان بآن نشانی . نک مط
(نشان این نشان)	
niyyat elamâx	نیت کردن . نک فا
noxdâsən verip özga alina	افسار خود را بدست دیگری داده . نک فاع
noxudi gülür	نخودی میخندد . نک مط
nur alâ nur	نور علی نور . نک احد
nuşi - jân	نوش جان . نک مط

O

o âtdə di biz piyâdâ	او سواره است و ما پیاده . نک احد
o ^w jumun ici şâşənər	کف دستم میخارد - پول پیدا خواهی کرد . نک احد
alüva pul galajâx .	
(کف دستم میخارد - بدستت پول خواهد آمد)	
o ^w jumi iylamişdim ?	مگر کف دستم را بو کرده بودم ؟ نک احد
(کف دستم را بو کرده بودم ؟)	
o ^w şat taxləx elamâx	اوقات تلخی کردن . نک فا
o hânsi iki di ki üc olmâsən	هیچ دوئی نیست که سه نشود . نک احد
(آن کدام دو است که سه نشود)	
oruj âşmâ	روزه گشا .
oruj âşmâx	روزه گشودن
oldi olup olmâdi heş .	شد شد نشد نشد . نک مط
(شد شده نشد هیچ)	

- onâ bir âş pişirim : آشی برایش بیزم که یک رجب رویش روغن داشته باشد :
 در مقام تهدید گویند . نک احد
 yâri üsdün da bir şârəş dursun
 (برای او آشی بیزم که رویش یک رجب روغن بایستد)
 oçri pişik kimin مثل گربه دزد . نک احد
 oçrudân sâldərâni از گیر دزد در آمد بگیر رمال افتاد . نک احد
 rammâl âpârâr هرچه از دزد بماند رمال برد . نک احد
 (هرچه از دزد پس گرفته شود رمال می برد)
 oçurruxjâ دزد کی : پنهانی . نک فاع
 oruş yemâçən روزه خوردنش را دیده ایم نماز خواندنش را ندیده ایم . نک احد
 görmüşux nâmâz şəlmâçən görmamişux
 ot pârcâsi kimin مثل آتش باره . جلد و چابک . نک احد
 ot tutmâx آتش گرفتن : شعله ور شدن ، عصبانی شدن . نک فا
 ot vurmâx آتش زدن : سوختن ، سوزاندن ، تلف کردن نک فا .
 ot yâçmâx آتش باریدن : هوای داغ و سوزان . نک فا .
 oxi dâşâ daydi تیرش بسنگ خورد . نک مط
 oyun vermâx بازی دادن : سردواندن . نک فا
- پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال مع علوم انسانی
- öküz kimin مثل گاو : نادان . پرخوار . نعره زن . نک احد
 ... ölmâx, - jân vermâx واسه چیزی مردن . برای چیزی جان دادن
 (. . . مردن - جان دادن)
 ölmali - ölümjür مردنی : ضعیف و لاغر . نک فاع
 ölmaz xadija görar حسرت بدلم کچل خدیجه ، مردم ندیدم نوه و نتیجه . نک فاع
 nava natija حسرت بدلت کچل خدیجه آخر ندیدی نوه و نتیجه . نک مط
 (نمی میرد خدیجه می بیند نوه و نتیجه)
 ölümnan tut şəzdərmiya بمرگ بگیر تا به تب راضی شود
 rāzi olsun .

- ölüm kâsəp döwlatdiya مرگ بفقیر و غنی نگاه نکنند . نک احد
bâxmâz
- ölüm dayi ki cârasi olmâsən هر کاری چاره دارد جز مرگ . نک مط
(مرگ نیست که چاره نداشته باشد)
- ömrün verdi siza عمرش را داد بشما . نک مط
öz ârâməzdâ şâlsən میان خودمان بماند .
پیش خودمان بماند : نشنیده بگیر . نک فع
- öz bâşənâ خود سر
öz bâşənâ iş görmâx سر خود کار را کردن . نک فع
(سر خود کار کردن)
- özganin gözuna caķmâx بچشم دیگران کشیدن . نک فع
öz gözündä خس را در چشم دیگران می بیند و شاه تیر را در چشم
dirayi görmür özga gözündä خود نمی بیند . نک احد
cöpi görür .
- (تیر را در چشم خود نمی بیند خس را در چشم دیگری می بیند)
- özi yəxəlân âylâmâz خود افتاده نگرید . نک احد
öz jânəm üçün بجان خودم : کلمه سوگند . نک فاع
öz kökün sudân cəxâdâr جل خودش را خوب از آب بیرون میکشد . نک مط
(بیخ خود را از آب میکشد)
گلیم خویش از آب بیرون کشیدن
- öz yänənnân پیش خود آموختن : بدون آموزنده یاد گرفتن و دانستن . نک فاع
örgaşmâx
- özün batar tutup خیلی خودش را گرفته
özünnan cəxâdəp از خودش در آورده : خودش ساخته است .
özüm öz gözümünan gördüm خودم بچشم خودم دیدم
özünä galdi بخود آمد .
بخود آمدن : آگاه شدن و اطلاع یافتنی که مسبوق بفقالت و بی خبری باشد
- özün görsadir خود نمایی
(خود را نشان میدهد)